

STATENS VA-NÄMND

BESLUT

2014-10-01
Stockholm

BVa 82

Va 629/12

SÖKANDE L E

MOTPART Borgholm Energi AB

Ombud: va- och renhållningschef J L
Samma adress

Ombud: A H
VA Strategi Sverige Ekonomisk förening

SAKEN föreskrifter om återströmningsskydd

VA-NÄMNDENS AVGÖRANDE

Va-nämnden lämnar L Es talan utan bifall.

BAKGRUND, YRKANDEN M.M.

L E äger bl.a. fastigheten Borgholm Målaren 27 inom Borgholm Energi AB:s allmänna va-anläggnings verksamhetsområde.

Borgholms kommunfullmäktige beslutade den 21 november 2011 att anta ABVA att, tillsammans med Råd och anvisningar till ABVA, gälla från och med beslutet vunnit laga kraft. Punkt 9 har rubriken Återströmningsskydd och i övrigt följande lydelse:

Fastighetsägare som brukar den allmänna dricksvattenanläggningen ska alltid förse inkommande dricksvattenledning med återströmningsskydd och underhålla det enligt gällande bestämmelser. Detta gäller även för byggvatten. Fastighetsägaren ska bekosta återströmningsskyddet och därtill erforderliga anordningar för sammankoppling med VA-installationen i övrigt.

Genomförandetid för installation av återströmningsskydd

Samtliga fastigheter skall vara försedda med återströmningsskydd enligt gällande bestämmelser senast den 31 december 2014. Vid underlåtelse är fastighetens VA-installation att betrakta som en väsentlig brist, vilket kan leda till avstängning av vattenförsörjningen från den allmänna anläggningen.

För detaljerade krav och anvisningar se Råd och Anvisningar till Borgholms kommuns ABVA.

Huvudmannen har utfärdat råd och anvisningar för tillämpning av ABVA, bl.a. avseende återströmningsskydd. Under rubriken Typ av återströmningsskydd anförs bl.a. följande: ”För permanenta hushåll, fritidshus och därmed jämförbara utrymmen krävs att en kontrollerbar backventil av typen EA har installerats senast 2014-12-31.” Under rubriken Byte anförs följande: ”Återströmningsskydd av typen EA ska bytas ut vart 10:e år.”

L E har yrkat att bestämmelserna i Borgholms kommuns ABVA ska justeras på så sätt att det inte är han utan va-huvudmannen som ska införskaffa, installera, kontrollera, underhålla och utföra service på återströmningsskyddet.

Huvudmannen har bestridit yrkandet.

PARTERNAS UTVECKLING AV TALAN

L E har anfört bl.a. följande.

Punkt 9 ABVA är inte förenlig med bestämmelserna i LAV. Om backventilen skall sitta efter mätaren ingår den i fastighetens installation och då strider det mot 19 § va-lagen, enligt sida 75 i prop. 2005/06:78 om allmänna vattentjänster. Vidare känns tolkningen att avsaknad av backventil är en väsentlig brist i sammanhanget osannolikt överdriven. Att så är fallet anges inte i lagtexten (18 §). Det är därtill fel att fastighetsägare ska belastas med kostnader och ansvar till förebyggande av skador på något som är huvudmannens ansvar. Han motsätter sig inte behovet av backventil utan det opraktiska föga kostnadseffektiva sättet att ombesörja och bekosta det på. Målet med hans agerande är att politikerna borde inse att det nu liggande beslutet med råge skjuter över målet och att en revidering borde ske.

Hans förslag (som gäller fastigheter med riskklass 1 med installerad vattenmätare och åretruntboende, vilket är merparten av fastigheterna i kommunens tätorter) är att i likhet med andra kommuner man vid ordinarie byte av vattenmätaren förser denna med en enkel insticksventil, som är exakt samma som sitter i den separata som BEAB har beslutat om. En kostnadseffektiv metod då man använder den nuvarande logistiken, får funktionskontroll på köpet och huvudmannen behåller det viktigaste – huvudansvaret – i egen regi. Kostnaden, 10–15 kr om året, tas ut genom höjning av den ordinarie abonnemangavgiften. Ett hinder skulle vara ett förbud mot att integrera backventilen i vattenmätaren vilket han dock inte har funnit. Kostnadsmässigt rör det sig nu om 1 500–2 500 kr per fastighet och att kollektivet belastas med 10–15 milj. kr samt återkommande kontroller och byte av ventil. Förslaget arbetsätt används bland annat av Upplands Väsby, Sigtuna, Oskarshamn, Härryda och Kalmar. Flera kommuner kräver ventilen vid nybyggnad och renoveringar men äldre befintliga fastigheter kompletteras av vattenleverantören (instick i vattenmätaren).

Hans va-installation är från år 1976. Den installerades när allt renoverades. Även placeringen av vattenmätaren gjordes i det sammanhanget. Han har aldrig haft något avbrott i vattenleveransen och han har bott i egen fastighet sedan år 1965. Han har inte fått någon återströmning på 45 år. Det är osannolikt att han skulle få återströmning. Hans fastighet har den lägsta riskklassen (klass 1). Man måste jämföra riskklass 1 med riskklass 5. Man kan inte ha samma attityd till dessa. De måste behandlas i förhållande till den risk som finns. Han anser att huvudmannen för fastigheter med riskklass 1 ska åta sig att, t.ex. i samband med ordinarie mätarbyte, handha återströmningsskyddet och kontrollera detta. Det ska vara samma service på återströmningsskyddet som vattenmätaren. I dag byts hans mätare vart tionde år. Vid bytet betalar han en årsavgift som ska betyda byte, kontroll och logistik. Det blir nu en parallell funktion för att sköta backventilen. Fastighetsägaren måste kontakta en va-installatör. Det blir ett dubbelarbete som han redan betalar för. Ett återströmningsskydd kostar 29 kr. Om man köper 5 000 skydd kostar de kanske 10 kr styck. Då kan man göra ett påslag om 10 kr på årsavgiften så att återströmningsskyddet ombesörjs i samband med byte av vattenmätaren. Det finns mätare där återströmningsskyddet redan finns installerat i mätaren från början. Han anser att vattenmätaren borde kompletteras med en inbyggd backventil. Det skulle spara mycket pengar för kollektivet. Idag har han inte något återströmningsskydd på fastigheten. Han har dock ingen erinran mot att ha en backventil. Han har således inte något emot återströmningsskydd i sig eller att ha ett skydd mot skador som kan uppstå. Men återströmningsskydd kan ske på ett annat sätt. Frågan är vem som ska betala för installation av ventilen. Borgholms kommun är den enda kommunen som har satt ett slutdatum, den 31 december 2014, för när detta ska vara slutfört. Det kan inte vara tillåtet att en huvudman för en verksamhet delegerar ansvar till kunden.

Borgholm Energi AB har anfört bl.a. följande.

Återströmningsskyddet är fastighetsägarens ansvar för att skydda den allmänna anläggningen från att något ska komma in i nätet som förs vidare till annan

fastighetsägare. En fastighetsägare får t.ex. inte tillföra vissa saker till spillvattnet. Om skador inträffar på grund av återströmning kan bolaget begära skadestånd från fastighetsägaren. – Beslut om återströmningsskydd har fattats av kommunfullmäktige med stöd av vattentjänstlagen. Bolaget har rätt att besluta om hur den allmänna anläggningen används. I Råd och anvisningar till Borgholms kommuns ABVA står det mer detaljerat hur återströmningsskyddet ska utformas. – Det är fastighetsägarens ansvar att ha återströmningsskyddet på sin del av ledningarna. Det ska sitta på fastighetens installation på grund av att det redan finns regler som säger att det är fastighetsägarens ansvar. Det är inte något som Borgholms kommun har hittat på. På samma sätt är det fastighetsägarens ansvar att tillse att dennes ledningar fungerar. Bestämmelserna i ABVA utgör således en förstärkning av de regler som redan finns. Enligt Boverkets byggregler krävs en viss standard. Bolaget har alltså betonat att installationen ska ha återströmningsskydd eftersom det redan finns bestämmelser som säger att det ska vara så. Gällande standard; Boverkets byggregler, kopplar sina regler till den här standarden. Om återströmningsskydd saknas anses det utgöra en väsentlig brist i fastighetens va-installation och då kan bolaget stänga av vattnet. Hela standarden är uppbyggd på att det finns olika krav beroende på olika riskklasser. Risk föreligger för återströmning från villor även om det kanske inte är så vanligt att återströmning sker. Fastigheter med hög risk måste ha ett mycket större och mer komplicerat skydd. De fastighetsägarna ska vart femte år intyga att återströmningsskyddet är kontrollerat. Fastigheter som har lägre riskklass ska ha utbyte av återströmningsskyddet vart tionde år. – Fastighetsägarna har fått en viss tid på sig att genomföra arbetet; senast den 31 december 2014 ska det vara klart. De tror att Borgholms kommun är den enda kommunen som har satt ett tidskrav angående när återströmningsskyddet ska vara installerat. Bolaget kommer att kontrollera att de enskilda anläggningarna är utförda på det sätt som andra regler redan kräver. – Det juridiska ansvaret för att installationen är skyddad mot återströmning är som nämnts fastighetsägarens. Om man skulle sätta återströmningsskyddet i mätaren skulle det bli huvudmannens ansvar. Det är helt upp till huvudmannen att bestämma vad som ska läggas in i vattenmätaren. Det är va-huvudmannen som äger mätaren. Om återströmningsskyddet sätts in i mätaren finns inte skyddet på fastighetsägarens

installation och det blir då inte heller kontrollerbart. För att kunna kontrollera återströmningsskyddet måste det tas ut ur mätaren. Skyddet är kontrollerbara via en ventil på mätaren. – Inte alla i kommunen har mätare. Om återströmningsskyddet skulle sättas in i mätaren skulle fastigheter utan mätare sakna skydd. Det ligger en rättvisa i att alla ska ha ett kontrollerbart återströmningsskydd.

VA-NÄMNDENS SKÄL

Genom förordningen (2007:701) om allmänna vattentjänster har regeringen bemyndigat kommunerna att meddela sådana föreskrifter om användningen av allmänna va-anläggningar som avses i 23 § vattentjänstlagen (2006:412). Gränsen för bemyndigandet anges i 21 §. Det gäller alltså inte den offentlighetsrättsliga regleringen i övrigt. Bemyndigandet innefattar därför ingen rätt att meddela föreskrifter om till exempel förbindelsepunkts läge eller villkor för avgiftsbetalning.

Kommunens beslut om föreskrifter kan inte överklagas i annan ordning än enligt kommunallagens regler om laglighetsprövning. Det innebär t.ex. att Va-nämnden inte skulle kunna justera ABVA.

Men föreskrifterna kan också underkastas annan rättslig, materiell prövning av Statens va-nämnd i mål mellan huvudmannen och användare angående föreskrifternas *tillämpning i enskilda fall*. Föreskrifternas tillämpning i det prövade fallet kan då komma att jämkas eller ogiltigförklaras. (Jfr Vattentjänstlagen, En handbok, Jörgen Qviström s. 120 f.)

Ett sådant mål skulle kunna avse en huvudmans rätt att med stöd av 43 § vattentjänstlagen stänga av dricksvattentillförseln till en fastighet med hänvisning till att ägaren inte har installerat återströmningsskydd. Enligt 18 § samma lag är en huvudman visserligen inte skyldig att låta en fastighet kopplas eller vara kopplad till va-anläggningen om fastighetens va-installation har väsentliga brister. Avstängning av vattentillförseln anses dock inte kunna ske med stöd av

denna bestämmelse. Detta beror på att möjligheten till avstängning av vattentillförsel är särskilt reglerad i 43 §. För fastigheter som inte redan är inkopplade är situationen något annorlunda. (Se a.a. s. 111 f.)

Föreskrifternas tillämpning i enskilda fall skulle också kunna aktualiseras i mål där huvudmannen hos Va-nämnden begär ett föreläggande för en fastighetsägare att installera ett återströmningsskydd (jfr 47 § vattentjänstlagen).

I detta mål har kommunen inget yrkande och L Es talan avser en annan sak; han begär att Va-nämnden ska justera ABVA. Som har redovisats ovan så anses nämnden inte kunna justera ABVA. L Es talan bör lämnas utan bifall.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Se bilaga

På Va-nämndens vägnar

Lars Olsson

Va-nämnden: ordföranden Lars Olsson samt ledamöterna Jörgen Hanaeus, Yngve Darte, Malin Enockson, Krister Nilsson och Britt Sahleström (enhälligt). Föredragande: Tobias Nolén.